

3L

Sungur Savran

Armağan Tulunay yoldaşımız, bu sayıda Rosa Luxemburg hakkındaki yazısında, bu büyük devrimcinin Lenin’le çeşitli alanlarda yürütmüş olduğu tartışmaları özetledikten sonra şöyle yazıyor:

Lenin’le tartışmalarındaki tüm bu hatalarına ve onların bedelini en ağır şekilde ödemesine rağmen Lenin’in gözünde Rosa bir kartaldı ve hep öyle kaldı. Çünkü ikisi, Liebknecht ile birlikte üçü, devrim ile karşı-devrim karşı karşıya geldiğinde hep aynı saftaydı. Bu yüzdendir ki Rosa Luxemburg ve Liebknecht’in 15 Ocak 1919’da katledilmesinden tam beş yıl sonra 21 Ocak 1924’te, Lenin yaşamını yitirdiğinde Alman işçi sınıfı, Liebknecht ve Luxemburg ile birlikte Lenin’i de bağrına bastı, Ocak ayında üç büyük devrimciyi 3L olarak büyük gösterilerle anmaya başladı. Trotskiy, 1935’te “Dördüncü Enternasyonal uğruna yürütmekte olduğumuz çalışmayı “üç L”nin önderliğinde görebiliriz: yani sadece Lenin’in değil, Luxemburg’un ve Liebknecht’in de” diyordu. Onların ortak yanı, soyadlarının ilk harfleri ya da aynı ayda ölmüş olmaları değil, yaşadıkları dönemde işçi sınıfı enternasyonalizminin, devrimci Marksizmin en cesur, en kararlı temsilcileri olmalarıydı. Onların ortak yanı, 1917 Ekim devriminin ve 1918 Kasım devriminin önderleri olmalarıydı.

Burada yazılanlara biz bütün yüreğimizle katlıyoruz. Ama başkaları açısından durum bu kadar berrak değil. Hatta tam tersi geçerli. Bugün Alman Kasım

devriminin önderi Rosa Luxemburg, Rus Ekim devriminin büyük önderleri Lenin ve Trotskiy'e karşı bir alternatif olarak ileri sürülüyor. Rosa'nın Lenin'den birçok alanda farklı düşündüğünü ve buna uygun olarak da farklı somut politikalar uyguladığını biliyoruz. Armağan yoldaşımız da bir dizi farklılıktan söz ediyor. Bunların birçoğu 20. yüzyılın ikinci yarısında zaman zaman Lenin'in aleyhine kullanılmıştır. İster parti konusundaki farklılıkları olsun, ister ulusal sorun, ister savaş. Ama bugün bütün bunları aşan bir odaklanma var: Soldaki Lenin eleştiricileri, Rosa'nın Rus devriminin uygulamaları konusunda Bolşeviklere yönelttiği eleştirileri sosyalizm için başka bir yolun zemini olarak kullanmak, Leninizmi terk etmenin gerekçelerini Rosa'da bulmak, bir başka "demokratik Marksizm" yaratmak istiyorlar.

Biz yazımızın başlığını bu yüzden 3L olarak koyduk. Çünkü bizce dünya işçi sınıfının beş yıl içinde yitirmiş olduğu bu üç önder aslında tarihin mahkemesinde aynı davanın savunucuları olarak yer almaktadır. Luxemburg-Liebknecht ikilisi, Lenin'in karşısına bir başka alternatif çıkarmak için kullanılamaz. Tam tersine, kapitalizmin yıkılması ve sınıfsız topluma doğru ilerleme açısından aynı tarihsel konumun, devrimci Marksizmin temsilcileridir.

Alman Kasım devrimi: Ekim'in ikizi

Rosa Luxemburg ile Karl Liebknecht'in Almanya ve dünya tarihindeki yerini anlayabilmek için Almanya'nın 1918'de yaşadığı Kasım devrimini azıcık da olsa tanımak gerekir. Kasım devrimi, Ekim devriminin hemen ardından, neredeyse günü gününe bir yıl sonra patlak vermiştir ve bir bakıma Ekim devriminin ikizidir. İki ülkenin tarihi, sınıf yapısı ve siyasi sistemi arasındaki onca farka rağmen, tarihte birbirine bu kadar benzeyen iki devrim zor bulunur.

Rusya'da savaşın üçüncü yılı sürerken işçi sınıfı ve askerler Mart (Rusya'nın eski takvimiyle Şubat) ayında büyük bir ayaklanmaya girişmişlerdi. Şubat devrimi olarak bilinen bu ayaklanma, beş gün içinde ülkenin müstebiti Çar II. Nikola'nın tahttan çekilmesi ile sonuçlandı. Ama devrim Rusya'ya barışı, ancak ikinci (bu sefer silahlı) bir ayaklanma ile Ekim devriminde getirecekti. Ancak köylülüğün desteğinde bir işçi sınıfı iktidarı, yani Sovyet iktidarındır ki Rusya'nın savaştan resmen ve bütünüyle çekilmesini sağlayacaktı.

Ekim devrimi böylece Birinci Dünya Savaşı'na, üçüncü yılı yeni dolmuşken, büyük bir darbe vuruyordu. Ama dünyayı paylaşma hırsı, emperyalist ülkelerin burjuvazisinin gözünü öylesine bürümüştü ki Ekim devriminin kulakları sağır eden uyarısını duymayacaktı bu gerici güç. Savaş bir yıl daha sürecekti.

Ta ki Kasım 1918'de bu sefer Almanya'da işçiler ve askerler (orada da üniforma altında köylüler), aynen Rusya'daki kardeşleri gibi ayağa kalkana kadar. 3 Kasım'da Kiel liman kentinde denizciler bir askeri isyan başlatıyor, bu, hızla Almanya'nın başka kentlerinde işçilerin ve başka askeri birliklerin ayaklanmalara

girişmesine yol açıyordu. Altı gün sonra, 9 Kasım'da, başkent Berlin'de İmparatorluk Sarayı devrimci işçilerin eline geçecek, cumhuriyet ilan edilecekti. Aynı gün İttifak devletlerinin (Almanya'nın yanı sıra Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorlukları ve Bulgaristan) heybetli önderi, Enver Paşa'nın hâmisii II. Vilhelm tahttan çekiliyor, 10 Kasım'da ise başbakan Prens von Baden istifa ediyor, yerine sağ sosyal demokratların liderlerinden Friedrich Ebert geliyordu.¹ Almanya, kendi Şubat devrimini zafere ulaştırmıştı.

Rusya'da Ekim devrimiyle sonuçlanan Şubat devrimi ile Almanya'nın Kasım devrimi arasındaki benzerlikler çarpıcıdır. Her iki ülkede de devrimci ayaklanmadan sadece beş-altı gün sonra ülkenin hükümdarı devrilmiştir. Her iki ülkede de devrimin içinde işçi ve asker sovyetleri (konseyleri, şûraları) kurulmuştur. (Almanya buna kendi dilinde bir ad takmıştır: "Rat"lar.) Her iki ülkede de barış devrimin ana motoru olacaktır. Her iki ülkede de askerler, özellikle daha vasıflı işçilerin görev aldığı donanmada denizciler çok büyük rol oynayacaktır (Rusya'da Baltık donanması ve Kronştadt denizcileri, Almanya'da Kiel bahriyelileri). Nihayet her iki ülkede de burjuvazi devrim karşısında iktidarını korumak için sosyalist işçi hareketinin sağ kanadına sığınmak zorunda kalmış, devrimin önündeki esas siyasi engel bu kadrolar olmuştur (Rusya'da Menşevikler, Almanya'da sağ sosyal demokratlar). Bütün bunların ötesinde çok sembolik bir benzerlik de vardır. Ekim, devrimin eski Rus takvimiyle tarihidir. Bugün kullanılan takvimle iktidarın ele geçirildiği gün 7 Kasım'dır. Yani bir bakıma Ekim devrimi de, aynen Alman devrimi gibi "Kasım devrimi"dir. Dünya bir yıl arayla neredeyse tıpatıp birbirine benzer iki devrimle sarsılmıştır.

Alman devrimi kendi Ekim ayaklanmasını Kasım devriminin patlak vermesinden sadece iki ay sonra, 5 Ocak 1919'da yaşamıştır. O gün başkent Berlin'de bir silahlı ayaklanma gerçekleşmiş, silahlanmış olan Berlin işçileri bir dizi hükümet binasını ele geçirmiştir. Spartakus ya da yeni adıyla KPD bu ayaklanmanın içinde, hatta başında yer almıştır. Ama durumu, bir ölçüde Temmuz günlerinde Lenin ve Bolşeviklerin durumuna benziyordu. Çünkü Berlin büyük ölçüde yalnızdı, Almanya'nın geri kalanı henüz işçi sınıfının iktidarı kendi ellerine alması için yeterince hazırlanmış değildi. Bir bakıma Temmuz günleri ile Ekim günleri iç içe geçmiş gibiydi. Ayaklanma başlangıçta başarı kazanır gibi görünüyordu. Ama her ikisi de sosyal demokrat olan Ebert ve Savunma Bakanı Gustav Noske, savaş gazilerinin örgütlediği milliyetçi ve gerici Freikorps adlı silahlı gücü seferber ederek Berlin'in üzerine göndermiş, 30 bin kişilik bu güç Berlin ayaklanmasını bastırmıştır. 15 Ocak

¹ Ebert'in başbakanlığı devralırken söylediği söz meşum bir şöhrete sahiptir: "Devrimden affolunmaz bir günah gibi nefret ediyorum." (Bkz. Paul Frölich, *Rosa Luxemburg: Her Life and Work*, New York: Monthly Review Press, 1972, s. 259.) Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'i işte bu adamın hükümeti öldürtecektir!

1919 günü Freikorps denen çeteler Rosa'yı ve Liebknecht'i ele geçirmiş ve katletmiştir. Rosa başına aldığı dipçik darbeleriyle hayatını yitirmiş, ölü bedeni Berlin'in en büyük kanalına fırlatılıp atılmıştır. Liebknecht başından vurularak öldürüldükten sonra cesedi bir morga bırakılmıştır. Liebknecht'in cesedi günler sonra, Rosa'nınki ise aylar sonra bulunacaktır. Haziran ayında büyük bir cenaze töreni ile gömüleceklerdir.

Alman devrimi 1921 ve 1923'te iki kez daha Ekim'ini deneme şansı elde edecek, ama hiçbirinde başarılı olamayacaktır. Böylece tarihin en büyük devrimlerinden biri, ardında ancak kısmi ve geçici sonuçlar bırakmakla birlikte sosyal demokratların ihanetine kurban düşecektir.

Karl Liebknecht: Lenin'le kesişen yol

Liebknecht Rosa Luxemburg'dan farklı olarak teorisyen değildi. Rosa daha yüz yılın dönümünde, Bernstein 1899'da revizyonizmin abece'sini ortaya koyan kitabını yazdıktan sonra ona verdiği cevapla sadece Almanya'da değil, bütün Avrupa'da önemli bir teorisyen olarak önce çıkıyordu. 1905 devriminin teorileştirilmesinde önemli bir merhale olan "kitle grevi" tartışması veya emperyalizmin teorileştirilmesi konusunda 1913'te yayınladığı *Sermaye Birikimi* başlıklı kitabında yaptığı atılım, başka teorik katkılarının yanı sıra, hemen akla gelen örneklerdir. Liebknecht ise bütün sosyalist önderler gibi elbette yazıyordu ama teorik çalışmalar değil, eyleminin uzantısı olan makaleler. O, kelimenin gerçek anlamıyla bir eylemciydi.

Auguste Bebel ile birlikte Almanya'da Marksizmin iki kurucusundan biri olan, Marx'ı yakından tanıyan, SPD'nin önderlerinden biri olan Wilhelm Liebknecht'in oğluydu. Oğul Liebknecht, Cihan Harbi öncesinde parti içinde çok güçlü bir isim değildi. Hep Rosa ile birlikte partinin devrimci kanadında yer almıştı, milletvekili seçilmişti, ama henüz Rosa kadar önemli biri değildi. Karl Liebknecht, savaşla birlikte ve savaşa karşı aldığı tavırla **devleşecekti**.

Bilindiği gibi, Avrupa'nın en güçlü proletarya partisi olan SPD'nin meclis grubu, 4 Ağustos 1914 günü Alman parlamentosunda savaş kredileri oylanırken grup kararıyla olumlu oy kullanmıştır. Bu, 40 yıla yakın tarihinde birçok şerefli sayfa bulunan bir partiyi kendi emperyalizminin savaş destekçisi haline getiriyordu. Liebknecht burada bir hata yapmış, grup disiplini gerekçesiyle diğer milletvekilleriyle birlikte olumlu oy kullanmıştır. Oysa bir disiplin söz konusu olacaksa, bunun İkinci Enternasyonal'in kongre kararlarında yer alan tutumlara uyma yönünde olması gerekirdi. Ama aradan sadece dört ay geçtikten sonra, muazzam bir cesaret gösterecek, Cihan Harbi'nin yarattığı şoven atmosfere rağmen, 2 Aralık günü yeni savaş tahsisatı oylamasında tek başına hayır oyu kullanacaktır.

Bunun Liebknecht'in başına bela getirmesi kaçınılmazdı. 1915 Şubat'ından itibaren Liebknecht silah verilmeden askere alınmış, yani daha önce de yaptığımız bir

benzetme ile Alman “amele taburları”na yazılmıştır. Buna rağmen, 1 Mayıs 1916 günü, başkent Berlin’de on binlerce işçinin katıldığı bir mitingi, kürsüden asker üniformasıyla “Kahrolsun savaş! Kahrolsun hükümet!” diye haykırarak açar! Tabii derhal tutuklanıp hapse atılacak ve savaş sonuna kadar hapiste kalacaktır. Ama bütün Avrupa’da işçi emekçi halkın gönlünde bir efsane haline gelecektir bu çıkışlarıyla.²

Liebknecht savaş döneminde bütün Marksistler arasında Lenin’e en yakın olanıydı. Bunu söylemek az şey değildir. Lenin savaş döneminde neredeyse yalnız bir adamdır. Trotskiy, Luxemburg, Bolşevik Partisi’nin liderleri, hatta Zimmerwald solu bile Lenin’den farklıdır. Oysa Liebknecht, bu yalnız adamla (onun etkisi altında değil, kendi bağımsız seçişiyle) hemen hemen aynı pozisyona sahiptir. Bir kere, temel politikaları apaynıdır: “emperyalist savaşı iç savaşa çevirmek”. Liebknecht’in Cihan Harbi’ne ilişkin tarihe geçmiş sloganı “esas düşman kendi ülkemizde” şiarının anlamı başka hiçbir şey değildir. Daha da açık olan Liebknecht’in Zimmerwald Konferansı’na katkısıdır: Oraya katılmamış, ama bir mektupla bu çabayı desteklemiştir. Mektubun ana sloganı, “İç barış değil, iç savaş”tır. Yani her ikisi de, emperyalist savaşa karşı “iç savaş” demektedir. Marksistler için “iç savaş” devrimin kapısıdır. Öyleyse, her iki önderin savaşa karşı savaşı devrimdir.

Buraya kadar ortaya çıkan, tam bir âhenktir, ama bu politika, yani “emperyalist savaşı iç savaşa çevirmek” Lenin’e özgü bir politika değildir. Lenin, buna tutarlı olarak “devrimci bozgunculuğu”, yani her ülkenin devrimcisi için kendi devletin yenilgisinin ehveni şer olduğu bir yaklaşımı eklemiştir. İşte bu konuda Lenin yapayalnızdır. Ve bütünüyle haklı çıkacaktır.³ Bu konuda ona en çok yaklaşan Liebknecht’tir. Liebknecht’in “esas düşman kendi ülkemizedir” şiarında bir nokta çok belirgindir: “Esas” düşman. Eğer en büyük, en karşı olunacak düşman kendi burjuvazimiz ise, buradan mantıksal olarak çıkacak sonuç, onun yenilgiye uğramasıdır, uğratılmasıdır. Yani Liebknecht örtülü bir “devrimci bozgunculuk” savunucusudur. Neden örtülü? Çünkü düşüncelerini sistematize etmeye alışmış bir teorisyen değildir. Ama daha önemlisi, Alman hareketinin sol kanadını oluşturan Spartakus Birliği’ni, gelecekteki Almanya Komünist Partisi’nin bu çekirdeğini, kendisi “devrimci bozgunculuğa” karşı olan Rosa Luxemburg’la birlikte yönetmektedir. Bu da düşüncesini mantıksal sonucuna götürmesine uygun olmayan bir ortam yaratmıştır.

Bu cesur ve cüretkâr devrimci, 9 Kasım’da Alman devrimi patlak verdiğinde İmparatorluk Sarayı’na yürüyen ve onu ele geçiren on binlerce işçi, emekçi ve gencin en ön saflarında idi. Orada yaptığı konuşmada şöyle demiştir:

2 Bunun delilleri ve burada anlatılan öykünün daha ayrıntılı bir anlatımı için bkz. Sungur Savran, “Savaşa Karşı Savaş: Cihan Harbinde Lenin, Liebknecht, Luxemburg”, *Devrimci Marksizm*, sayı 25, Kış 2015-2016, s. 46-47.

3 Bkz. a.g.m., s. 68-71.

Kapitalizmin, Avrupa'yı mezarlığa dönüştüren hâkimiyeti artık yıkılmış bulunuyor. Rus kardeşlerimize çağrı yapıyoruz. Giderlerken bize demişlerdi ki, 'Bizim yaptığımızı siz de bir ay içinde yapmazsanız, sizden koparız.' Dört gün bile yetti. Geçmiş tarihe karıştı ama bizim görevimiz sona ermedi. Bütün gücümüzü toplayıp bir işçi köylü hükümeti kurmalı, yeni bir proleter devleti inşa etmeliyiz, Almanya'da ve bütün dünyada kardeşlerimiz için barış, neşe ve özgürlük getirecek bir devlet. Dünyadaki kardeşlerimize elimizi uzatıyor ve onları dünya devrimini tamamlamaya davet ediyoruz. Aranızda özgür Almanya sosyalist cumhuriyetinin ve Alman devriminin gerçekleşmesini isteyenler elini kaldırsın. Dünyadaki kardeşlerimize elimizi uzatıyor ve onları dünya devrimini tamamlamaya davet ediyoruz. Aranızda özgür Almanya sosyalist cumhuriyetinin ve Alman devriminin gerçekleşmesini isteyenler elini kaldırsın.⁴

Tarihin en güzel oylamalarından biriydi bu. On binler ellerini Alman devrimi ve Almanya sosyalist cumhuriyeti için kaldırıyor.

Bu o kadar önemli bir olaydı ki, düzenin savunucusu SPD'nin o anda toplantı halinde olan meclis grubuna haber ulaştığında partinin liderlerinden Scheidemann derhal bir karar vererek, Ebert'e bile danışmadan Meclis'in önünde, oracıkta bir Demokratik Cumhuriyet ilan edecekti! Sosyalist Cumhuriyet'e karşı Demokratik Cumhuriyet!⁵

Yukarıdaki alıntıda, Liebknecht'in devrimci Marksizminin bütün ana hatlarını görmek mümkün. Devrim, proleter devleti, dünya devrimi, "dünyadaki kardeşlerimiz", yani bütün ülkelerin işçilerinin birliği. Biz son bir şeye dikkat çekelim, çünkü bu, yazımızın bir sonraki bölümü için anlamlı bir ipucu içeriyor. Liebknecht, Alman işçisini devrime çağırırken, en ufak bir kaygı duymadan "Rus kardeşlerimize" de çağrı yapıyor. İç savaş koşullarında yaşayan Rusya'nın Bolşevik rejiminin uygulamaları, sadece burjuva çevrelerinde değil sağcı sosyal demokratlar arasında bile sürekli istismar edilmektedir. Ama Liebknecht Bolşeviklerin politikasının bütünüyle arkasındadır. "Rus kardeşlerimiz"e seslenmekten çekinmez.

O kadar çekinmez ki, devrimden sadece 15 gün önce, 23 Ekim'de hapisshaneden salıverilince, Lenin'in Finlandiya istasyonuna gelişinde karşılanışı misali, Berlin Hauptbahnhof'unda işçilerce karşılanmış ve onların eşliğinde **dosdoğru Sovyet Büyükelçiliği'ne gitmiştir!**⁶

4 <https://gercekgazetesi.net/teori-tarih/almanyada-kasim-devriminin-100-yildonumu-ekim-devriminin-ikizi>

5 Peter Nettle, *Rosa Luxemburg*, Abridged Edition, Londra: Oxford University Press, 1969, s. 441.
6 A.g.y., s. 439.

Rosa Luxemburg ve Ekim devrimi

Geliyoruz “kızıl Rosa”ya, tarihin en büyük kadın devrimcisine. Rosa Luxemburg’un uluslararası Marksist hareket içindeki önemini anlatmak için de, Lenin’le tartışmalarını özetlemek için de çaba göstermemize gerek yok. Bu yazıyı Armağan Tulunay yoldaşımızın yazısının devamı gibi okuyabilirsiniz. Bu konuları orada doyurucu biçimde bulabilirsiniz.

Yazının girişinde de belirttiğimiz gibi, bizim üzerinde durmak istediğimiz Luxemburg ile Lenin’i karşı karşıya getirerek ilkinden özgürlükçü bir Marksizm çirkama, dolayısıyla ikincisini şiddet, terör ve despotizme bulanmış geçersiz bir yaklaşımın temsilcisi ilan etme çabasının ne kadar boş olduğunu ortaya koymak.

Lenin ile Rosa Luxemburg’u karşı karşıya getirmek isteyenler için malzeme boldur. Bu iki devrimci arasında çok sayıda mesele üzerinde fikir farklılıkları ve pratik ayrılıklar ortaya çıkmıştır. Ancak bugün Rosa’yı Lenin’e karşı oynamaya çalışanlar açısından en önemli noktalar iki devrimcinin parti anlayışı konusundaki farklılıkları ile Rosa Luxemburg’un Rus devrimine yönelttiği eleştirilerdir. İlk konuyu eski bir çalışmamızda ele almıştık. O yüzden burada ona girmeyeceğiz.⁷ Zaten parti tartışması için kendini Rosa Luxemburg’a başvurmak zorunda hissedenden azdır. Parti meselesi öylesine basitleştirilmiş, daha doğrusu vülgerleştirilmiştir ki, Lenin’in parti anlayışının Stalinizmin ve bürokratikleşmenin kaynağı olduğunu söylemek için kimse artık kanıt bile aramamaktadır.

Şimdi moda olan, Rosa Luxemburg’un Ekim devrimine ve Bolşeviklerin iktidardaki uygulamalarına yönelttiği eleştirilerdir. Rosa Luxemburg’un *Rus Devrimi* başlığını taşıyan risalesinde yaptığı eleştirilerin muhatabı sadece Lenin değil, genel kural olarak Lenin ve Trotskiy, bazen de Lenin, Trotskiy ve arkadaşlarıdır. Ama biz burada yalınlaştırma amacıyla sadece Lenin’den söz edeceğiz. Bunun bir nedeni, Ekim devriminin ve onu izleyen dönemin iktidarının bir numaralı önderinin tartışmasız Lenin olması ise, bir başka nedeni de yazımızı 3L kavramı etrafında düzenlemiş ve 3L’yi birbirinden koparmak isteyenlerin yaklaşımına bir reddiye yöneltmek için yazmış olmamızdır.

Sorunu Luxemburg’un Rus devrimi eleştirisine kadar daralttık. Ama Rosa’nın Rus devrimine yönelttiği birçok eleştiri vardır. Bu geniş ufuklu Marksist, toprak politikasından milliyetler politikasına kadar uzanan birçok alanda Bolşevik iktidarını eleştirmektedir. Luxemburg’u demokratik ve özgürlükçü bir Marksizmin sözcüsü olarak Lenin’in karşısına çıkarmaya çalışan ekol bunlarla pek ilgilenir gibi görünmemektedir. Onların esas meselesi, Luxemburg’un Bolşeviklere demokrasi alanında yönelttiği eleştiridir. Burada da en somut ve elle tutulur şekilde, Bolşeviklerin Kurucu Meclis’e ilişkin politikasına yönelttiği eleştiridir. Lenin’i ve Bolşevizmi

⁷ Bkz. Sungur Savran, *Lenin’i Yakmalı mı?*, İstanbul: Kardelen, 1998, s. 40-46. Mevcudu kalmamış olan bu kaynağa internette de erişilebilmektedir.

yıpratmaya çalışanlar madem bunun üzerinde odaklanmayı tercih ediyor, biz de öyle yapacağız. Yani konumuzu ikinci bir kez sınırlayacağız.

Onların da bizim de meseleyi Kurucu Meclis temelinde tartışıyor olmamız gayet anlamlı. Çünkü proletarya demokrasisinin somut uygulaması, özellikle devrimci iktidarın henüz sağlam biçimde yerleşmemiş olduğu dönemlerde, somut koşullara büyük ölçüde bağlıdır. Dolayısıyla, çeşitli uygulamaların tartışılması koşullara bağlı olarak yapılmalıdır. Ama Kurucu Meclis tartışması, aşağıda göreceğimiz gibi, işçi sınıfının iktidarı alıp almamasıyla ilgilidir. Yani somut koşullara bağlı, konjonktürel bir tartışma değildir, ilkesel bir tartışmadır.

Ama şimdiden söylüyoruz: Biz bu tartışmayı derinleştirmek istiyoruz. Şayet Lenin karşıtları bu yazımıza cevap verme konusunda yeterli çalışkanlığı ve özeni gösterirlerse, biz de Rosa Luxemburg'un Rus devrimine eleştirisi tartışmasını bütün ayrıntısıyla yapmaya hazırız.

Neden “yeterli çalışkanlık ve özen”den söz ediyoruz? Çünkü bizim görme fırsatını bulduğumuz tartışmalarda Luxemburg'u Lenin'e karşı oynama ekolü, Luxemburg'un *Rus Devrimi* risalesinin ne kadar sorunlu bir tarihçesi olduğunu, Rosa'nın daha sonra bu konularda fikrini değiştirdiği konusunda çok güçlü deliller olduğunu, her şeyin Rus Devrimi broşürünü Rosa Luxemburg'un Bolşevikler hakkındaki **nihai yargısı olarak kabul etmenin yanlış olduğunu** gösterdiğini hiçbir şekilde tartışmaya sokmazlar. Muhtemelen bunların farkında bile değildiler. Post-Leninist solun tembelliğini, savruk yaşam tarzını ve kolaycılığını buraya da taşımışlardır. Şayet bu ekol içinde, bizim görmemiş olduğumuz bazı çalışmalarda ya da (sözel dahi olsa) tartışmalarda bu konulara el atanlar varsa onların haklarını teslim etmeye hazırız. Bu yazının böyle bir tartışmaya vesile olması bile yeterince sevindirici olacaktır.

Rus Devrimi'nin macerası

Bu yazıyı çok uzatmamak, söylediklerimizin berrak olmasını sağlamak ve Luxemburgcu bir anti-Leninizm yaratmaya çalışanları ev ödevlerini yapmaya sevk etmek üzere, *Rus Devrimi* risalesinin Rosa Luxemburg'un düşüncesini temsil etmediğini gösteren delilleri bir ilk özet düzeyinde inceleyelim.

Genellikle okurlar Rosa Luxemburg'un *Rus Devrimi* risalesini yazıp yayınladığını sanırlar. Doğal olan bu olduğundan meseleyi araştırmamış olanların öyle düşünmesi de anlaşılır. Tabii bu, Luxemburg'un arkasına saklanıp Lenin'e yumruk atmaya çalışanlar için geçerli değildir. Onlardan daha büyük ciddiyet beklenir. Çünkü *Rus Devrimi* Rosa'nın hayat süresinde yayınlanmamıştır. Rosa'nın da önderleri arasında yer aldığı Spartakus Birliği'nin diğer yöneticileri, Rosa'yı karşı devrimin eline oynayacağı gerekçesiyle böyle bir çalışmayı yayınlamaktan vazgeçmek üzere ikna etmişlerdir. Rosa bu yüzden yazdığı değerlendirmeyi yayınlamamıştır. Farklı

ülkelerin komünistleri arasındaki ilişkide gösterilen bu hassasiyeti (ister doğru bulun, ister bulmayın) okurlardan gizlemek, kendisi yayınlamama kararı veren Rosa Luxemburg'un Marksistlerin görevlerini kavrayışına bir haksızlık, hatta aşağılama olarak görülmelidir. Açıkça söyleyelim: Biz *Rus Devrimi* risalesinin içeriğinin doğru olup olmadığından bağımsız olarak, yayınlanmama kararını en azından anlaşılır buluyoruz, burada bir sorun görmüyoruz.

Rosa Luxemburg risaleyi yazdığında Almanya Polonyası'nın Wroclau/Breslau kentinde bir hapisanede yatmaktadır. Rus devriminin başından beri hapistedir. Birçok kaynağa ulaşması olanaksızdır. Yani fikirlerini sınırlı bilgi temelinde oluşturmuştur. Bunun pratik önemini birazdan göreceğiz.

Rosa Luxemburg, risalenin yazılışından üç, Alman devriminin patlak vermesinden iki ay sonra katledilmiştir. Luxemburg'un düşünce ve mücadele arkadaşları risalenin hiçbir zaman yayınlanmayacağı konusunda hemfikirdirler.⁸ *Rus Devrimi* 1922 yılı başında **intikam amacıyla** yayınlanmıştır. Yayınlayan Rosa Luxemburg'un hayatının son döneminde sevgilisi olan, kendisi de Spartakusçu ve daha sonra KPD önderlerinden olan Paul Levi'dir. Levi, 1918'de Rosa'yı hapisanede ziyaret ederek onu Rus devrimini açıktan eleştirmenin düşmanın eline oynayacağına ikna eden kişidir! Sevgilisi olduğu için de Rosa yayınlanmamış elyazmasını ona vermiştir. Levi, daha sonra, 1921'de Alman partisi içindeki bir tartışmada parti disiplini ayaklar altına aldığı için partiden ihraç edilmiş, Komintern de bu ihraç kararını onaylamıştır. Lenin çok değer verdiği Levi'nin bir süre sonra partiye yeniden kabul edilmesi gerektiğini düşünmektedir.⁹ Ama Levi parti içi tartışmayı partiye ve Komintern'e saldırıya dönüştürür. *Rus Devrimi* risalesi Levi'nin Komintern'in ana yönetici gücü olan Bolşeviklerden intikamı olarak yayınlanmıştır.

Rosa Luxemburg'a siyasi ve özel hayatında en yakın konumda olan iki tarihi şahsiyet, Clara Zetkin ile Leo Jögisches, risalenin basılmasına karşıdır. Bunun nedeni, Rus devrimini düşmanlarından koruma dürtüsü değil, her ikisinin de Rosa Luxemburg'un hapisten çıktıktan sonra Alman devrimini yönetirken, devrimde sınıfların karşılıklı mevzilenmelerini somut olarak yaşayınca **fikirlerini değiştirmiş olduğu** konusundaki bilgisidir. Zetkin, Alman komünist hareketinin en önde gelen önderlerinden biridir. Luxemburg ve Liebknecht'in yanı sıra, Franz Mehring ile

8 Elbette Rus devriminin sarsıntılı dönemi geçtikten ve bir tarihsel dönem kapandıktan sonra Rosa Luxemburg gibi klasik Marksizmin devleri arasına girmeyi hak eden bir düşünür ve devrimcinin her türlü çalışmasının yayınlanması devrimci düşünce tarihine hizmet etmesi bakımından doğaldır. (Bkz. aşağıda Lenin'in bu konuda söyledikleri.) Burada sözü edilen, Rus Devrimi risalesinin **güncel duruma müdahale amacıyla** yayınlanmasının doğru olmadığı konusundaki mutabakattır.

9 Bütün bir Paul Levi epizodu için bkz. Pierre Broué, *Histoire de l'Internationale Communiste 1919-1943*, Paris: Fayard, 1997, s. 202-206, 221-232, 246-47. Lenin, Paul Levi konusunda o aşamada olumlu bir yaklaşıma sahip olduğu için daha sonra özeleştirisi yapmıştır. Bkz. "Notes of a Publicist", *Collected Works*, Moskova: Progress Publishers, 1997, cilt 33, s. 207-211.

birlikte Spartakus ve KDP'nin en önde gelen isimlerindedir. Rosa'nın belki de en yakın kadın arkadaşı ve yoldaşdır. Jögisches ise Polonya'nın Marksist hareketinin Sverdlov'udur, hareketin bütün örgütsel başarılarının ardında onun zekâsı, birikimi, becerisi yatar. Aynı zamanda her ikisi de gençken uzun yıllar boyunca Rosa'nın sevgilisi olmuştur. Ayrıldıktan sonra da ölene kadar arkadaş kalmışlardır. Zetkin, Rosa'nın en yakın kadın arkadaşı ise Leo Jögisches de en yakın erkek arkadaşıdır ve yoldaşdır. Jögisches, Rosa ile Karl Liebknecht'ten sadece iki ay sonra, Mart 1919'da karşı devrimciler tarafından katledilmiştir. Clara Zetkin'in kendisi Paul Levi'nin risaleyi yayınlamasını öfke ve nefretle karşılamıştır. Jögisches'in tanıklığını tarihe ileten de odur. Zetkin, Paul Levi risaleyi yayınlamaz kitap boyu bir çalışmayla bunun nasıl yanıltıcı olduğunu anlatmış, bu çalışmayı 1922 sonunda yayınlamıştır.¹⁰

Buraya kadar yazılanlar, Luxemburg'u Lenin'e karşı kullanma merakındaki aydınlarımıza "ne var risale yayımlandıysa, neden gizlenmesini istiyorsunuz?" derdirtecektir. Oysa bir önceki maddede asıl söylenen, Rosa Luxemburg'a hayatta en yakın olmuş iki devrimcinin **Luxemburg'un Rus devrimine ilişkin fikirlerinin değiştiği** kanısında olduğudur. Şimdi bunu Rosa'nın kendi gelişmesi temelinde görelim. Sonuç olarak, Lenin'in de yakın dostu olan Zetkin, olayları ister istemez Bolşevikler lehinde resmetme eğilimi gösterebilir, hatta daha uça kasıtlı olarak yalan söylüyor olabilir. (Biz böyle düşünmüyoruz, ama ortaya koyduğumuz delile böyle yaklaşılabilceğini göz önüne alıyoruz.) Öyleyse şimdi Rosa'nın Alman devrimini yönetirken meselelere nasıl baktığını kısaca gözden geçirelim.

Önce şu soruyu soralım: Tartışmanın merkezinde bulunan Kurucu Meclis nedir? Kurucu Meclis, Şubat devriminin başlamasından beş gün sonra Çarlık rejiminin çöküşünün ertesinde doğan boşlukta bir burjuva cumhuriyetinin kurulması için bir anayasa yapacak, genel oya dayalı bir meclistir. Burjuvazi sekiz ay boyunca, reformist sosyalistlerin (Menşevikler ve Sosyal Devrimcilerin) desteğiyle ülkeyi yönettiği süre boyunca, ülkenin bütün sorunlarına çözüm getirmekten kaçtığı gibi, bu meclisi toplamaktan da kaçınmıştır. Ekim devriminden sonra meclis toplanmış, ama ilk toplandığı gün dağıtılmıştır. Bolşeviklerin Kurucu Meclis'in dağıtılmasına ilişkin biri gayri resmi, biri resmi iki gerekçesi vardır. İlki, Kurucu Meclis'te Sosyal Devrimcilerin çoğunluğu elde etmiş olmasının eski Rusya'yı, yani devrim öncesi dengeleri temsil ettiği. Luxemburg bu gerekçeyi doğru bulur ve Lenin ve Trotskiy'e hak verir. İtirazı, devrim sonrası Rusya'sının dengelerini temsil eden

10 Clara Zetkin, *Rosa Luxemburg's Views on the Russian Revolution*, RedStar Publishers, 2017 (şehir belirtilmemiş ama yayın yeri ABD). Kitabın orijinal baskısı 1922'de Komintern tarafından yapılmıştır. Bu kaynağa İngilizce'de yayınlanır yayınlanmaz dikkatimizi çeken Yunan yoldaşımız Aris Maravas'a müteşekkirimiz.

yeni bir Kurucu Meclis seçiminin yapılmamasıdır.¹¹

Burada, yukarıda işaret etmiş olduğumuz bir noktanın önemi bir ilk kez ortaya çıkıyor. Rosa Luxemburg, Kurucu Meclis seçimlerinin “Ekim Devrimi’nden çok önceleri” yapıldığını sanmaktadır. Oysa bu yanlıştır. Seçimler Bolşevikler iktidara geldikten sonra yapılmıştır. Buna karşılık seçmen listeleri Ekim devrimi öncesinde hazırlanmıştı. Lenin ve Trotskiy’in Meclis’in bileşiminin eski Rusya’yı temsil ettiği iddiası buna dayanıyordu. Rosa’nın bu kadar temel bir olgudan, seçimlerin tarihinden haberdar olmaması, Wroclau/Breslau’daki hapishanesinde dünyadan haber alma olanaklarının ne kadar kısıtlı olduğunun çarpıcı bir örneğidir. Böylesine eksik bilgiye dayanılarak yazılmış bir risalenin sorunlu olması kaçınılmazdır.

Luxemburg’un çalışmasında, Bolşeviklerin Kurucu Meclis’in kapatılmasında başvurduğu asıl gerekçeden hiç söz edilmiyor. Oysa bu hem resmi gerekçedir, hem de esas argümandır. Bolşevikler, eminiz ki, Meclis yeniden seçilse ve kendilerine daha büyük güç kazandıran bir bileşime sahip olsa bile bu ikinci gerekçe ile Kurucu Meclis’i tekrar kapatırlardı. Bu gerekçe, **Kurucu Meclis’in Sovyet sisteminin egemenliğin kaynağı olduğunu, kendisinin ise bu egemenliğe tâbi olduğunu teslim etmekten kaçınmasıdır**. Luxemburg, öyle anlaşıyor ki, hapishanede bu bilgiye ulaşma olanağını bulamamıştır. Bu gerekçeyle, Bolşevikler, Sovyetlerin zaferiyle sonuçlanmış devrimden sonra bir kez daha **ikili iktidarın kurulmasını engelleme** kararlılığını göstermektedir. Rosa Luxemburg bunu ya bilmemektedir, ya anlamamıştır.

Bu argümanı Bütün Rusya Sovyetleri Merkezi Yürütme Komitesi’nin kararından okumak en doğrusudur. Taslağı Lenin kaleme almıştır:

Ekim Devrimi iktidarı Sovyetlere ve Sovyetler aracılığıyla emekçi ve sömürülen sınıflara devretmekle sömürenlerin çaresizce direnişini tetiklemiş, bu direnişi ezerek kendisini bütünüyle sosyalist devrimin başlangıcı olarak ortaya koymuştur. Emekçi sınıflar, deneyimleri aracılığıyla, eski burjuva parlamenter sistemin gününün artık dolduğunu, sosyalizme ulaşma amacıyla asla bağdaşamayacağını, ulusal kurumların değil, yalnızca (Sovyetler gibi) sınıf kurumlarının mülk sahibi sınıfların direnişini aşma gücüne ve sosyalizmin temellerini atma olanağına sahip olduğunu öğrenmişlerdir. Sovyetlerin egemen iktidarından, halk tarafından kazanılmış Sovyet Cumhuriyeti’nden burjuva parlamenter sistem ve Kurucu Meclis uğruna vazgeçmek, geriye doğru atılacak bir adım olur ve Ekim işçi köylü devriminin çöküşüne yol açar.

(...)

Bu doğrultuda Merkez Yürütme Komitesi, Kurucu Meclis’in bundan böyle

11 Rosa Luxemburg, “Rus Devrimi”, *Rosa Luxemburg Kitabı. Seçme Yazılar*, Haz. Peter Hudis ve Kevin B. Anderson, çev. Tunç Tayanç, Ankara: Dipnot Yayınları, 2010, s. 445-46.

feshedilmiş olduğuna karar verir.¹²

Anlaşılamayan şudur: Kurucu Meclis iktidara ortak olduğunda, Kerenskiy ile Sovyetler arasındaki ikili iktidara geri dönülecek, yani devrim tasfiye edilmiş olacaktır. **Bu haliyle Kurucu Meclis, Sovyet devriminin 31 Mart vakasıdır.**

Alman devrimi aynı sorunu kendi karşısına getirdiğinde Luxemburg, bütün Spartakusçular gibi, meseleyi gayet iyi kavramıştır. Almanya’da da aynen Rusya’da olduğu gibi, bir yanda sovyetlere karşılık veren “rat”lar (yani şûralar) vardır, bir yanda da bir kurucu meclis karakteri taşıması hedeflenen Ulusal Meclis. İşte bu ikili iktidar durumu karşısında Rosa Luxemburg’un baş editörü olduğu Spartakus merkezi yayın organı *Rote Fahne* (Kızıl Bayrak) gazetesi 29 Kasım’da, yani *Rus Devrimi* risalesinden sadece bir buçuk ay sonra, şöyle yazmaktadır:

Başka meselelerde olduğu gibi, bu meselede de yalnızca iki konum mümkündür. İnsan ya proletaryayı sınıf enerjisini felce uğratarak ve nihai sosyalist hedeflerini bulutumsu bir ışıktaki eriterek hileyle iktidarından yoksun bırakmak için Ulusal Meclis’i ister. Ya da bütün iktidarı proletaryanın eline vermek, zaten sosyalizm hedefiyle güçlü bir sınıf mücadelesi halinde gelişmekte olan devrimi geliştirmek ve bu amaçla emekçi halkın büyük kitlelerinin siyasi hâkimiyetini, yani işçi ve asker şûralarının diktatörlüğünü tesis etmek ister. Sosyalizme ya taraftarsınızdır ya karşı, Ulusal Meclis’e ya karşısındırsınız ya taraftar, üçüncü bir seçenek yoktur.¹³

Bu keskin alternatifi ileri süren bir siyasi hareketin önderinin Rusya’da Kurucu Meclis’i hâlâ savunuyor olması mümkün müdür? Tek bir örnekle yetiniyoruz. Zetkin’in kitabı bu tür örneklerle kaynamaktadır.

Luxemburg’la demokrasıcılık oynamayı amaçlayanlara yukarıdaki bir ifadeyi özellikle hatırlatırız: Spartakus, “emekçi halkın büyük kitlelerinin siyasi hâkimiyetini” nasıl kurmayı savunmaktadır? “İşçi ve asker şûralarının **diktatörlüğünü** tesis etme” (vurgu bizim) yoluyla! Yani, Rosa’da işçi ve emekçi kitlelerin diktatörlüğüne karşı en ufak bir rezerv yoktur. Zaten *Rus Devrimi* risalesinin kendisi de “proletarya diktatörlüğü” kavramını defalarca olumlayarak kullanmıştır.

Rosa Luxemburg, *Rus Devrimi*’nde Bolşeviklerin yanlış olarak gördüğü politikaları eleştirirken onların kendilerini içinde buldukları koşullardan Alman reformist sosyalistlerini sorumlu tutuyordu. Bunlar devrimi Almanya’ya yaymaktan kaçanlardı. Yani Rosa Luxemburg için asıl suçlu SPD ve USPD yöneticisi olan ve devrimden “affolunmaz bir günah” gibi kaçan gürühtü.¹⁴ Daha sonra, Alman devrimi

12 V. I. Lenin, “Draft Decree on the Dissolution of the Constituent Assembly”, *Collected Works*, Moskova: Progress Publishers, 1977, cilt 26, s. 434-436.

13 Aktaran Zetkin, a.g.y., s. 66-67.

14 Rosa’nın Alman sosyal demokrasisinin liderlerine Rus devrimine Almanya’da bir devrimle

esnasında bunların Ulusal Meclis taraftarı olduklarını da saptıyordu! Yani Almanya bağlamında Kurucu Meclis'i! İroninin sınırı yok!

Luxemburg'un Lenin'e karşı oynanamayacağına dair şimdi ortaya koyacağımız delil, en önemlisidir. Luxemburg, *Rus Devrimi* risalesindeki eleştirilerinin önemli bölümünden, özel olarak da Kurucu Meclis'e ilişkin olandan vazgeçmiştir. Ama vazgeçmemiş olsa idi bile aşağıdaki satırlar onun Lenin'in karşısına konamayacağını gösterir. İşin garibi bu satırlar *Rus Devrimi*'nin kapanış paragraflarıdır. Rosa'nın Bolşevikler konusundaki nihai yargısıdır:

Varsın Alman Hükümet Sosyalistleri, Bolşeviklerin Rusya'daki egemenliklerinin, proletarya diktatörlüğünün çarpıtılmış bir anlatımı olduğunu haykırınsınlar. (...) Bolşevikler, gerçekten devrimci bir partinin tarihsel olanakların sınırları içinde yapılabilecek her şeyi yapabileceklerini göstermişlerdir. Mucize yaratmaları beklenilmemelidir. Tek başına bırakılan, Dünya Savaşı'nda bitkin düşen, emperyalizmin ümüğünü sıktığı, uluslararası proletaryanın ihanetine uğrayan bir ülkede, örnek ve hatasız bir proleter devrim ancak mucize olurdu.

Önemli olan, Bolşeviklerin siyasetlerinde temel olan ile olmayanı, öz ile rastlantısal olanı ayırabilmektir. Dünyanın dört bir yanında belirleyici son mücadeleler ile karşı karşıya geldiğimiz şu dönemde, sosyalizmin en önemli sorunu, ikincil önemdeki şu ya da bu taktik değil, proletaryanın eylem yeteneği, eylem gücü ve sosyalizmin iktidarına duyduğu istekti; bu hâlâ da en yakıcı sorundur. Bu bağlamda, Lenin ve Troçki ve arkadaşları dünyadaki proletaryaya örnek olan **ilklerdir**; şimdiye kadar Hutten gibi bağırabilecek olan sadece onlardır: "Ben göze aldım!"

Bolşevik siyasetinin temeli ve **kahçı olanı** budur. **Bu** anlamda, siyasal iktidarı fethetmek üzere ve sorunların başına sosyalizmin gerçekleşmesini koyarak uluslararası proletaryanın önüne geçmiş olmaları, sermaye ile emek arasında bütün dünyada süren mücadeleye çok büyük hız kazandırmaları yaptıkları ölümsüz tarihsel hizmettir. Sorun Rusya'da ancak ortaya konabilirdi; ama Rusya'da çözülemezdi. Ve bu anlamda gelecek her yerde "Bolşevizm"indir.¹⁵

Gelecek her yerde "Bolşevizm"indir! Luxemburg'u Lenin'e karşı oynamak isteyenlere karşı tarih mahkemesinde söyleyecek başka bir sözümüz yok!

Lenin ve Trotskiy

Kendinizi 1922 yılında Lenin ve Trotskiy'in yerine koyun. Paul Levi 1922 başında Rosa Luxemburg'un *Rus Devrimi* risalesini yayınlamış. Kautsky'ler, Hilferding'ler, Bernstein'lar hepsi birden risalenin üzerine atlamış, kendilerinin

yanıt vermek için parmaklarını bile kıpırdatmamaları konusunda yaptığı sert eleştiriler için bkz. "Rus Devrimi", a.g.y., s. 418-422 ve 456-460. Yani çalışmanın girişi ve sonucu!

15 A.g.y., s. 459-60.

ne kadar haklı olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlar. Kautsky, Lenin'den *Proletarya Devrimi ve Dönem Kautsky*'de (1918) ve Trotskiy'den *Terörizm ve Komünizm*'de (1920) yediği dayanın acısını, Rosa Luxemburg'u Lenin ve Trotskiy'e karşı oynayarak hafifletmeye çalışıyor. Lenin'siniz, Trotskiy'siniz, ne hissederdiniz. Büyük kadın devrimcinin acısı ve anısı taze, ama kızmaz mıydınız?

Lenin kızmadı. Gayet soğukkanlı bir şekilde Rosa'nın hangi tartışmalarda yanlış olduğunu (uzun bir liste!) yazdı. Bu hataların arasına şunu da ekledi: "1918'de hapishanede yazdıkları konusunda yanılmıştı (hapishaneden çıktıktan sonra, 1918 sonunda ve 1919 başında bu hataların çoğunu düzeltti)." Lenin 1922'de doğru teşhisi koymuştu. Luxemburg'un hatalarını düzelttiğini nereden biliyordu? Rosa'nın en iyi kadın arkadaşı, onun da yakın arkadaşıydı: Clara Zetkin. Muhtemelen ondan biliyordu. Lenin, aynı yazıda Rosa'yı bir "kartal" olarak niteledi. Ve onun "bütün eserleri"nin yayınlanmasını, bütün dünyanın komünistleri için eğitim malzemesi olarak kullanılmasını tavsiye etti: "**bütün** eserleri". Vurgu Lenin'indir. Buradaki irfanı, buradaki inceliği görüyor musunuz? Ne demektir o vurgu? "Bana karşı yazdıkları da" demektir! Muhtemelen özellikle "1918'de hapishanede yazdıkları"nı kast ediyordu!¹⁶

Burada çok önemli bir parantez açmak istiyoruz. Yıl 1922. Lenin kendisi 1921 başından itibaren Sovyet devletinin bürokratik olarak deforme bir devlet olduğunu söylüyor. Önce devlet aygıtında teşhis ettiği bürokratik deformasyonu, daha sonra partide de görüyor. Hayatının son demlerinde bürokrasiyle mücadele için hasta haliyle elinden geleni ardına koymuyor. Dolayısıyla, Lenin'in (ya da Trotskiy'in) Sovyetler Birliği'ndeki durumu mükemmel gördüğünü söylemiyoruz. Başka şeyleri başka bağlamlarda tartışırız. Ama Kurucu Meclis tartışması bambaşka bir anlam taşıyor. Kurucu Meclis tartışması, *Rote Fahne*'nin Almanya'da Ulusal Meclis için söylediği gibi, proletarya diktatörlüğü ile burjuva iktidarı arasında bir seçim sorudur.

Trotskiy'e gelince, o, *Rus Devrimi* risalesinde ele alınan konulara ancak 1932'de bir yazısında değinecektir. Şöyle diyor: "Rosa Luxemburg, 1918'de hapishanede ki hücrelerinden Bolşeviklerin politikalarını ağır bir biçimde ve esası bakımından yanlış tarzda eleştiriyordu. Ama burada, en çok yanlışlıkla dolu eserinde bile, insan onun kartal kanatlarını görebiliyordu." Ne olgunluk! Yazının başlığı "Elinizi Rosa Luxemburg'dan Çekin!" idi.¹⁷ Stalin'in Luxemburg'a bir saldırısına cevaptı bu. "Kartal kanatları" elbette Lenin'e referanstı: Rosa Luxemburg için "o bir kartaldı" diyen Lenin'di.

16 V. I. Lenin, "Notes of a Publicist", *Collected Works*, Moskova: Progress Publishers, 1977, cilt 33, s. 210.

17 L. D. Trotskiy, "Hands Off Rosa Luxemburg", *Rosa Luxemburg Speaks*, der: Mary-Alice Waters, New York: Pathfinder Press, 1970, s. 441-451.

İnsan bu yazıyı ancak Trotskiy'in 1935'te kaleme aldığı bir yazıdan son bir alıntıyla bitirebilir: "Dördüncü Enternasyonal uğruna yürütmekte olduğumuz çalışmayı "üç L"nin önderliğinde görebiliriz: yani sadece Lenin'in değil, Luxemburg'un ve Liebknecht'in de."¹⁸

Rosa Luxemburg ve elbette Karl Liebknecht bizimidir.

18 L. D. Trotsky, "Luxemburg and the Fourth International", *Rosa Luxemburg Speaks*, a.g.y., s. 454.